

บทที่ 3
ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง "พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารโฆษณาทางโทรทัศน์ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร" ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) แบบวัดครั้งเดียว (one-shot descriptive study) โดยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) เป็นเครื่องมือ

ลักษณะของประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ คือ ประชาชนผู้อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครที่มีอายุระหว่าง 15-60 ปี ระดับการศึกษา ตั้งแต่ประถมศึกษาถึงระดับอุดมศึกษา

แบบแผนการสุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาวิจัย คือ ประชากรผู้บริโภคโดยทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 320 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) ซึ่งจะแบ่งการสุ่มขั้นตอนออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 สุ่มเลือกเขตชุมชน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่มสังคัม (cluster sampling โดยแบ่งเขตที่อยู่อาศัยในกรุงเทพมหานครออกเป็น 16 เขตสังคัม (16 cluster) ประกอบด้วยเขตเป็นชุมชนหนาแน่น 4 เขต และเขตชุมชนเบาบาง 12 เขต คือ

เขตชุมชนหนาแน่น 4 เขต

- เขตชุมชนหนาแน่นที่ 1 ได้แก่ ดินแดง ดุสิต สามเสน
- เขตชุมชนหนาแน่นที่ 2 ได้แก่ เยาวราช บางลำภู คลองสาน
- เขตชุมชนหนาแน่นที่ 3 ได้แก่ ปทุมวัน สามย่าน เจริญผล
- เขตชุมชนหนาแน่นที่ 4 ได้แก่ เจริญกรุง และบางรัก

เขตชุมชนเบาบาง 12 เขต คือ

- เขตชุมชนเบาบางที่ 5 ได้แก่ พุทธมณฑล ท่าพระ หอนงแขม
- เขตชุมชนเบาบางที่ 6 ได้แก่ บางกอกน้อย พรานนก ตลิ่งชัน
- เขตชุมชนเบาบางที่ 7 ได้แก่ ปากเกร็ด
- เขตชุมชนเบาบางที่ 8 ได้แก่ นนทบุรี บางพลัด

- เขตชุมชนเบาบางที่ 9 ได้แก่ วงเวียนตากสิน บางขุนเทียน
ภาษีเจริญ
- เขตชุมชนเบาบางที่ 10 ได้แก่ ดอนเมือง
- เขตชุมชนเบาบางที่ 11 ได้แก่ บางเขน ห้วยขวาง ลาดพร้าว
- เขตชุมชนเบาบางที่ 12 ได้แก่ ราษฎร์บูรณะ พระประแดง
- เขตชุมชนเบาบางที่ 13 ได้แก่ มีนบุรี ลาดกระบัง บางกะปิ
- เขตชุมชนเบาบางที่ 14 ได้แก่ พระโขนง หัวหมาก คลองเตย
- เขตชุมชนเบาบางที่ 15 ได้แก่ บางนา สำโรง
- เขตชุมชนเบาบางที่ 16 ได้แก่ สมุทรปราการ

ทั้งนี้ในการสุ่มตัวอย่างเขตที่เป็นชุมชนหนาแน่นทั้ง 4 เขต จะใช้กลุ่มตัวอย่างมากกว่าเขตชุมชนเบาบางที่เหลือ 12 เขต เป็นสองเท่า คือ เขตละ 32 คน ส่วนเขตชุมชนเบาบางจะใช้กลุ่มตัวอย่างเขตละ 16 คน รวมเป็น 320 คน (จาระโน แกลโกศล และกรรณิการ์ อัครเดชา , 2534:5)

ขั้นตอนที่ 2 การเข้าถึงที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีกำหนด nucleus ขึ้นในแต่ละ cluster แล้วใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ systematic sampling กระจายกลุ่มตัวอย่างออกไปทุกทิศทางรอบ nucleus โดยให้ระยะห่าง (interval) เท่ากับ 2 nucleus ที่ใช้ในแต่ละ cluster ซึ่งอาจแตกต่างกันออกไป เช่น อาจเป็นที่ว่าการอำเภอ โรงเรียน สถานีตำรวจ โรงพยาบาล หรือศูนย์กลางสาธารณูปโภค เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง เลือกตามจำนวนที่เป็นสัดส่วนของตัวแปรที่ต้องการศึกษา คือ

- 3.1 ใช้ตัวแปรเพศเป็นตัวแปรควบคุมตัวที่หนึ่ง แบ่งกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดออกเป็น :

เพศชาย	160 คน
เพศหญิง	160 คน
- 3.2 ใช้ตัวแปรอายุ แบ่งกลุ่มตัวอย่างแต่ละเพศ ออกเป็น 3 กลุ่มอายุ โดยสุ่มเลือกตัวอย่างในแต่ละกลุ่มอายุ กลุ่มละ 107 คน คือ

กลุ่มที่ 1	วัยเรียน	คือ กลุ่มอายุ 15-22 ปี
กลุ่มที่ 2	วัยเริ่มต้นสร้างฐาน	คือ กลุ่มอายุ 23-39 ปี
กลุ่มที่ 3	วัยหลักฐานมั่นคง	คือ กลุ่มอายุ 40-60 ปี

	กลุ่มอายุที่ 1	: 53 คน
เพศชาย 160 คน	กลุ่มอายุที่ 2	: 54 คน
	กลุ่มอายุที่ 3	: 53 คน
	กลุ่มอายุที่ 1	: 53 คน
เพศหญิง 160 คน	กลุ่มอายุที่ 2	: 54 คน
	กลุ่มอายุที่ 3	: 53 คน

total N=320

3.3 ตัวแปรอื่นๆ อันได้แก่ ระดับการศึกษา เศรษฐกิจ และ รายได้ ซึ่งเป็นตัวแปรที่ไม่ได้ควบคุมจำนวนสัดส่วน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่าง 320 ตัวอย่าง มีจำนวนน้อย เกินกว่าจะใช้ตัวแปรทุกตัวแปร เป็น factor ควบคุม จึงปล่อยให้ ตัวแปรทั้ง 3 เป็นตัวแปรลอยตามตัวแปร ด้านเพศและอายุ อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี เนื่องจากตัวแปรด้าน การศึกษา นับเป็นตัวแปรที่สำคัญตัวหนึ่งในการเปิดรับ ข่าวสารและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทาง การสื่อสารได้ ดังนั้นในกรณีการกระจายของตัวแปรด้าน การศึกษา กระจายกันไปในลักษณะที่ไม่สามารถจะ วิเคราะห์ได้ด้วยการใช้การวิเคราะห์ทางสถิติ หรือ ห่างไกลจากสภาพความเป็นจริง ก็จะใช้วิธี over sampling เพื่อให้ได้การกระจายของกลุ่มตัวอย่างที่มี สัดส่วนของระดับการศึกษาที่เหมาะสม จะนำมาวิเคราะห์

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (independent variables)

1. ตัวแปรด้านเศรษฐกิจและสังคม

- 1.1 เพศ
- 1.2 อายุ
- 1.3 ระดับการศึกษา
- 1.4 อาชีพ
- 1.5 ระดับรายได้

2. ตัวแปรด้านพฤติกรรมกรรมการเปิดรับข่าวสาร

- 2.1 ความถี่ในการเปิดรับข่าวสารทั่วไป ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จากสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และโฆษณาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ออกอากาศทางโทรทัศน์
- 2.2 ลักษณะการเปิดรับข่าวสารข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จากสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และโฆษณาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์

ตัวแปรตาม (dependent variables)

1. ความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม
2. ความรู้และทัศนคติที่มีต่อโฆษณาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
3. พฤติกรรมในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่อเนื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

ความสัมพันธ์ของตัวแปร 2 ประเภท สามารถแสดงออกมาเป็นแผนภาพ ดังนี้

ตัวแปรด้านเศรษฐกิจและสังคม

- เพศ
- อายุ
- ระดับการศึกษา
- ระดับรายได้

ตัวแปรด้านการเปิดรับสื่อ

- ประเภทของสื่อ
- ความถี่ในการเปิดรับ
- ประเภทของข่าวสาร

ตัวแปรตาม

- ความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม
- ความรู้และทัศนคติต่อโฆษณาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม
- พฤติกรรมในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่อเนื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามโดยการสัมภาษณ์ตรงและมีรูปแบบ (Structured Direct Interview) แบบสอบถามที่ใช้จะแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับภูมิหลังทางเศรษฐกิจสังคม ของผู้ถูกสัมภาษณ์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ครอบครัว และพฤติกรรมเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร ได้แก่ ประเภทของสื่อ ประเภทของข่าวสาร และความถี่ในการเปิดรับข่าวสาร ความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม

การวัดค่าตัวแปร

1.1 ระดับอายุ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1	วัยเรียน	คือ	อายุระหว่าง 15-22 ปี
กลุ่มที่ 2	วัยเริ่มต้นสร้างฐานะ	คือ	อายุระหว่าง 23-39 ปี
กลุ่มที่ 3	วัยหลักฐานมั่นคง	คือ	อายุระหว่าง 40-60 ปี

1.2 ระดับการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1	ประถมศึกษา
กลุ่มที่ 2	มัธยมศึกษา
กลุ่มที่ 3	อุดมศึกษา

1.3 พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ

- โทรทัศน์	- หนังสือพิมพ์
- วิทยุ	- นิตยสาร

ระดับการวัด

- บ่อยมาก
- ค่อนข้างบ่อย
- นานๆครั้ง
- แทบไม่ได้เปิดรับเลย

1.4 ความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม

เกณฑ์การให้คะแนน	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5 คะแนน
	เห็นด้วย	4 คะแนน
	ไม่แน่ใจ	3 คะแนน
	ไม่เห็นด้วย	2 คะแนน
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1 คะแนน

คำถามตัวแปรความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม

1. มนุษย์กับสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กัน
2. ถ้าสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมและเป็นพิษ จะทำให้สิ่งมีชีวิตถูกทำลายไป
3. ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีปัญหาสิ่งแวดล้อมในชั้นวิกฤต
4. ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและชีวิต
5. ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องใกล้ตัวที่ยากจะหลีกเลี่ยง
6. ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อทุกคนในสังคม
7. ปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร จะต้องรีบแก้ไขอย่างจริงจัง

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับโฆษณาสิ่งแวดล้อมที่ออกอากาศทางโทรทัศน์ รวมถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากโฆษณา

การวัดค่าตัวแปร

- 2.1 ความสนใจในโฆษณาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ออกอากาศทางโทรทัศน์
ระดับการวัดและเกณฑ์การให้คะแนน คือ
 - สนใจมาก 3 คะแนน
 - สนใจบ้าง 2 คะแนน
 - สนใจเป็นบางเรื่อง 1 คะแนน
 - เฉยๆ/ไม่สนใจ 0 คะแนน
- 2.2 แนวโน้มในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่
 - 2.2.1. ความต้องการในการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
ระดับการวัดจะวัดจากความต้องการโดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้
 - ต้องการร่วมมือมาก
 - แล้วแต่โอกาส
 - ต้องการร่วมมือน้อย
 - ไม่ต้องการเลย

คำถามตัวแปรกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

1. ร่วมประชุมหรือเข้าฟังการประชุมในเรื่องที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
2. แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อม
3. ออกเงินหรือบริจาคช่วยเหลือในกิจกรรมที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
4. ออกแรงในกิจกรรมที่เป็นการป้องกันรักษาและแก้ไขคุณภาพสิ่งแวดล้อม
5. เผยแพร่ข่าวสารหรือให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแก่ผู้อื่น
6. เป็นสมาชิกขององค์กรหรือหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
7. ชักชวนหรือแนะนำให้คนอื่นให้ความร่วมมือในการป้องกันรักษาและแก้ไขคุณภาพสิ่งแวดล้อม

2.2.2 การใช้สินค้า

ระดับการวัดแบ่งออกเป็น

- ใช้แล้ว
- ลองใช้อยู่
- กำลังตัดสินใจว่าจะใช้ดีหรือไม่
- ไม่คิดจะใช้

2.2.3 การปฏิบัติตนในกิจกรรมประจำวันเพื่อป้องกันรักษาและแก้ไขคุณภาพสิ่งแวดล้อม ระดับการวัดแบ่งออกเป็น

- ทำ
- ไม่ทำ

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อโฆษณาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

การทดสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม

ผู้ศึกษาจะทดสอบแบบสอบถามก่อน จากนั้นจะนำมาปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อแก้ไขภาษา เปลี่ยนแปลงหรือตัดคำถามเพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ และตรงกับสภาพความเป็นจริงในการเก็บข้อมูลภาคสนาม

การรวบรวมข้อมูล

ใช้การรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่กำหนดไว้เป็นมาตรฐาน และใช้การสัมภาษณ์ตัวต่อตัว ผู้ทำการสัมภาษณ์จะเป็นผู้ถามและกรอกแบบสอบถามด้วยตัวเอง โดยไม่ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ดูแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากรวบรวมข้อมูลแล้ว นำมาลงรหัสและประมวลข้อมูลลงคอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS-X ใช้การแจกแจงความถี่ร้อยละ การหาค่า t-test และการหาสหสัมพันธ์อย่างง่ายในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย